

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

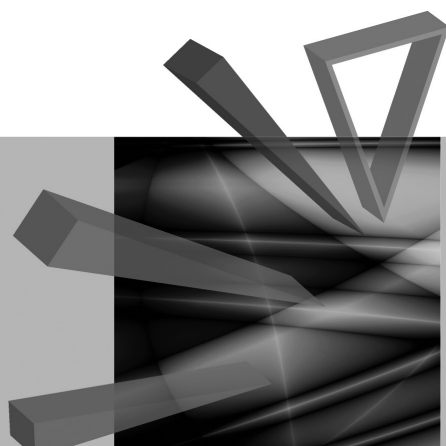
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

315

Integracja i kryzysy na lokalnych i globalnych rynkach we współczesnym świecie

Tom 1

Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: K. Halina Kocur

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-400-4 (tom 1)

ISBN 978-83-7695-327-4 (całość)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk , Współpraca gospodarcza na pograniczu polsko-czeskim – aspekty przestrzenne i instytucjonalne.....	13
Marzena Adamczyk , Rola Rady Stabilności Finansowej w zapobieganiu kryzysom finansowym.....	24
Eric Ambukita , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie wielkopolskim	33
Anna Barwińska-Małajowicz , Absolwenci szkół wyższych w kontekście (nie)dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców. Analiza porównawcza na przykładzie wybranych regionów w Polsce i Niemczech	43
Zbigniew Bentyn , Kryzys polityczny i jego logistyczne konsekwencje dla międzynarodowej sieci dostaw	54
Zbigniew Binek , Minimalizacja kosztów wprowadzenia euro w Polsce – doświadczenia krajów wchodzących do Unii Europejskiej w 2004 roku oraz rozwiązania własne	64
Joanna Bogolębska , Doświadczenia gospodarki światowej ze stanami globalnych nierównowag płatniczych w kontekście ich kryzysogenności.....	74
Jarosław Brach , Pozycja polskich międzynarodowych drogowych przewoźników ładunków na europejskim rynku drogowego międzynarodowego transportu towarowego – przyczyny sukcesu	85
Magdalena Broszkiewicz , Kreowanie wartości dla akcjonariuszy jako instrument rozwoju i kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej współczesnych rynków kapitałowych.....	105
Dominika Brzęczek-Nester , Pozycja konkurencyjna polskiego przetwórstwa przemysłowego w kontekście wyników handlu zagranicznego w latach 2006-2011	115
Katarzyna Brzozowska , Wpływ kryzysu finansowego na otoczenie regulacyjne biznesu we Włoszech	125
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> jako instrument zarządzania płynnością finansową w transnarodowych korporacjach	135
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA jako alternatywna forma integracji gospodarczej. Z perspektywy krajów postkomunistycznych	144
Anna Chrzęściewska , Determinanty rozwoju bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Indiach.....	157
Anna Czech , Kryzysy energetyczne we współczesnym świecie	167
Wioletta Czemieli-Grzybowska , Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w Europie w warunkach kryzysu	175

Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Polityka antykryzysowa Federacji Rosyjskiej na obszarze Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej	184
Małgorzata Czermińska , Swobody rynku wewnętrznego oraz wspólna polityka konkurencji Unii Europejskiej a konkurencyjność przedsiębiorstw...	195
Małgorzata Domiter , Znaczenie globalnych reguł prowadzenia wymiany handlowej ze szczególnym uwzględnieniem KNU dla krajów rozwijających się	208
Jerzy Dudziński , Uwagi o działalności inwestorów finansowych na rynkach towarowych.....	223
Bartosz Fortuński , Czy energetyka światowa integruje się z założeniami polityki energetycznej Unii Europejskiej?.....	234
Elżbieta Golemska , Nowe metody zarządzania logistyką międzynarodową w procesie umiędzynarodawiania polskich przedsiębiorstw	244
Eugeniusz Gostomski , Proces tworzenia unii bankowej w krajach Eurolandu	256
Małgorzata Graćik-Zajackowski , <i>Fair trade</i> : szansa czy zagrożenie dla rozwoju krajów Południa?	267
Tomasz Gutowski , Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako główny sposób inwestowania korporacji transnarodowych w Polsce	277
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , Od uniwersytetu średniowiecznego do uniwersytetu trzeciej generacji	287
Rafał Hryniewiecki , Dyplomacja energetyczna – pomiędzy teorią a praktyką	298
Małgorzata Janicka , Liberalizacja przepływów kapitałowych wobec ewolucji międzynarodowego systemu walutowego	308
Anna H. Jankowiak , Japoński model komunikacji biznesowej a otwarcie japońskiej gospodarki na globalizację	319
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Zmiany na lokalnych rynkach pracy województwa podkarpackiego w aspekcie przeobrażeń trójsektorowej struktury zatrudnienia	327
Dorota Jarema , Odpowiedź ASEM na światowy kryzys finansowy	337
Bohdan Jeliński , Fundamentalne konsekwencje kryzysu gospodarki globalnej	346
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , Kryzys finansowy 2008 – analiza percepcji kryzysu przez społeczeństwo europejskie	357
Barbara Klimas , Kryzys państwa opiekuńczego i trudności w ograniczaniu społecznych funkcji państwa	368
Artur Klimek , Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych z krajów wschodzących do Polski	378
Karolina Klupś , Przepływy bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Ukrainie oraz ukraińskich inwestycji zagranicznych w latach 2004-2013	388
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Wpływ kryzysu na aktywność międzynarodową przedsiębiorstw polskich	400
Agnieszka Konopelko , Polityka Unii Europejskiej wobec krajów regionu Kaukazu Południowego w kontekście globalnego kryzysu finansowego ..	410

Radosław Koszewski , Wykorzystanie zbiorów rozmytych w selekcji kandydatów do aliansu	421
Patrycja Krawczyk , Wpływ kryzysu rynków finansowych i bankowych w XXI wieku na ocenę ratingową wybranych państw	429
Anetta Kuna-Marszałek , Budowa powiązań nauki z biznesem – przegląd badań.....	439
Jarosław Kuśpit , Efekty ekonomiczne Europejskiej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej wobec państw Europy Wschodniej w okresie kryzysu gospodarczego	450
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Kraj pochodzenia produktu we współczesnej gospodarce.....	459
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innowacyjność a konkurencyjność międzynarodowa polskich przedsiębiorstw przemysłowych. Wyniki badań.....	469
Marek Maciejewski , Wiarygodność kredytowa państw w obliczu kryzysu finansów publicznych	480
Agnieszka Majka , Zróżnicowanie atrakcyjności inwestycyjnej powiatów województwa podkarpackiego.....	493
Dominika Malchar-Michalska , Międzynarodowy handel zbożem w krajach o niskim dochodzie i deficycie żywnościowym w obliczu światowego wzrostu cen żywności w latach 2006-2011	502
Arkadiusz Malkowski , Rola zarządzania strategicznego w budowaniu konkurencyjnego regionu transgranicznego na przykładzie Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013	513
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Creating a competitive region on the example of Pomerania Euroregion	523
Witold Małachowski , Polityka antykryzysowa Niemiec a integracja europejska	533
Jakub Marszałek , Emisja obligacji zamiennych w warunkach światowego kryzysu finansowego	545
Grzegorz Mazur , Nowy kształt powszechnego systemu preferencji celnych Unii Europejskiej	555
Lidia Mesjasz , Doświadczenia historyczne w zakresie niewypłacalności państw – wnioski dla współczesnej polityki gospodarczej.....	566
Joanna Michalczyk , Główne przesłanki bezpieczeństwa żywnościowego Polski i próba jego pomiaru.....	577
Wawrzyniec Michalczyk , Znaczenie wymiany wewnątrzgałęziowej w polskim handlu zagranicznym towarami rolno-spożywczymi	592
Bartosz Michalski , Zaawansowanie technologiczne polskiego eksportu w pierwszej dekadzie XXI wieku	607

Tomasz Michałowski , Kryzys zadłużeniowy w strefie euro a trwałość relacji kursowej euro/frank CFA.....	619
Ewa Mińska-Struzik , Bariery rozwoju eksportu w polskich przedsiębiorstwach wysokiej techniki – wyniki badań własnych	630

Summaries

Franciszek Adameczuk , Economic cooperation in Polish-Czech border – spatial and institutional aspects.....	23
Marzena Adamczyk , The role of Financial Stability Board in preventing financial crises	32
Eric Ambukita , Foreign direct investment in Wielkopolska Voivodeship	42
Anna Barwińska-Małajowicz , High schools graduates in the context of (not) adjusting of educational offer to the employer expectations. Comparative analysis on the example of chosen regions in Poland and Germany	53
Zbigniew Bentyn , The political crisis and its logistic implications for international supply network	63
Zbigniew Binek , Minimizing the costs of introduction of euro in Poland – experience of countries entering the European Union in 2004 and own solutions.....	72
Joanna Bogolebska , The experience of global economy with global imbalances as a crisis-breeding element.....	84
Jarosław Brach , The position of Polish international road freight carriers on the European market of international road freight hauling – reasons behind the success	104
Magdalena Broszkiewicz , Creating value for shareholders as an instrument of growth and development of the investment attractiveness of modern capital markets.....	114
Dominika Brzęczek-Nester , Competitive position of Polish manufacturing in the context of foreign trade performance in the period 2006-2011	124
Katarzyna Brzozowska , The impact of financial crisis on the regulation environment in Italy	134
Katarzyna Bujan , <i>Cash pooling</i> as a tool for liquidity management in transnational corporations	143
Ignacy H. Chrzanowski , NAFTA as an alternative form of economic integration. From the perspective of the post-communist countries.....	156
Anna Chrzęściewska , Determinants of foreign direct investment development in India.....	166
Anna Czech , Energy crises in contemporary world.....	174
Wioletta Czemieli-Grzybowska , Sources of financing small and medium enterprises in Europe during the crisis	183
Katarzyna Czerewacz-Filipowicz , Anti-crisis policy of the Russian Federation in the area of the Eurasian Economic Community	194

Małgorzata Czermińska , Freedom of the internal market and the common EU competition policy and competitiveness of companies.....	207
Małgorzata Domiter , The importance of global trading rules with special regard to the Most Favoured Nation clause for developing countries.....	222
Jerzy Dudziński , Remarks on financial investors' engagement on commodity markets.....	233
Bartosz Fortuński , Is the global energy integrates with EU energy policy objectives?	243
Elżbieta Golemska , New methods of logistics management in the internationalization of Polish firms.....	255
Eugeniusz Gostomski , The process of creating the banking union in the eurozone	266
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski , Fair trade: an opportunity or a threat for the development of the South?	276
Tomasz Gutowski , Foreign direct investments as the main way of transnational corporations' investments in Poland.....	286
Marcin Haberla, Sebastian Bobowski , From the medieval university to the university of the third generation.....	297
Rafał Hryniewiecki , Energy diplomacy – theoretical framework and practical applications	307
Małgorzata Janicka , The liberalization of capital flows in the presence of the evolution of the international monetary system.....	318
Anna H. Jankowiak , Japanese business communication model and the opening of the Japanese economy to the process of globalization	327
Dorota Jankowska, Agnieszka Majka , Changes on the local labor markets of the Podkarpackie Voivodeship in terms of the transformation of the three-sector structure of employment.....	336
Dorota Jarema , ASEM response to the global financial crisis	345
Bohdan Jeliński , Main consequences of global economy crisis	356
Ewa Klima, Magdalena Rosińska-Bukowska , The crisis of 2008 – analysis of European society's perception of the phenomenon.....	367
Barbara Klimas , Crisis of the welfare state and difficulties in limiting the social functions of the state.....	377
Artur Klimek , Inflows of foreign direct investment from emerging economies to Poland.....	387
Karolina Klupś , Foreign direct investment in Ukraine and the Ukrainian foreign investment flows in the years 2004-2013	399
Agnieszka Kłysik-Uryszek , Impact of economic crisis on Polish outward FDI	409
Agnieszka Konopelko , The European Union policy towards the countries of the South Caucasus region in the context of the global financial crisis.....	420
Radosław Koszewski , The use of fuzzy sets in the selection of candidates to an alliance	428

Patrycja Krawczyk , Impact of the crisis on financial and banking markets in the 21 st century on the rating of selected countries.....	438
Anetta Kuna-Marszałek , Building cooperation between science and business – literature review	449
Jarosław Kuśpit , Economic effects of the European Neighborhood Policy of the European Union towards the countries of Eastern Europe during the economic crisis	458
Aleksandra Kuźmińska-Haberla , Country of origin of a product in the modern economy	468
Małgorzata Stefania Lewandowska, Tomasz Gołębiowski , Innovativeness and international competitiveness of Polish industry. Research outcomes	479
Marek Maciejewski , The reliability of the states in the face of public finance crisis	492
Agnieszka Majka , Diversification of investment attractiveness of counties in the Podkarpackie Voivodeship.....	501
Dominika Malchar-Michalska , International cereal trade in Low-Income Food-Deficit Countries in the context of the world food price surge 2006-2011 ..	512
Arkadiusz Malkowski , Strategic management in building the competitive region on the example of Cross-border Co-operation Operational Programme of the Republic of Poland and the Czech Republic 2007-2013....	522
Arkadiusz Malkowski, Agnieszka Malkowska , Budowa konkurencyjnego regionu na przykładzie Euroregionu Pomerania.....	532
Witold Malachowski , Anti-crisis policy of Germany and European integration	544
Jakub Marszałek , Convertible bonds issuance in the time of world financial crisis	554
Grzegorz Mazur , A new shape of the Generalised System of Preferences of the European Union	565
Lidia Mesjasz , State insolvency – historical experience and lessons for current economic policy.....	576
Joanna Michalczyk , Main determinants of Poland’s food security and an attempt of its measuring	591
Wawrzyniec Michalczyk , The importance of intra-industry exchange in Polish foreign trade in agri-food products	606
Bartosz Michalski , Technological advancement of Polish exports in the first decade of the 21 st century	618
Tomasz Michalowski , Debt crisis in the eurozone and the sustainability of the euro/CFA franc rate.....	629
Ewa Mińska-Struzik , Barriers for exporting activities in Polish high-tech enterprises – own study results	640

Marcin Haberła, Sebastian Bobowski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

OD UNIwersYTETU ŚREDNIOWIECZNEGO DO UNIwersYTETU TRZECIEJ GENERACJI

Streszczenie: Celem artykułu jest zaprezentowanie ewolucji podejścia do szkolnictwa wyższego, do roli uniwersytetów, która dokonała się na przestrzeni wieków. Umożliwił to przegląd od uniwersytetu średniowiecznego poprzez model humboldtowski aż do uniwersytetu trzeciej generacji, stwarzającego szansę na aktywne funkcjonowanie na rynku innowacyjności, komercjalizacji technologii. Pozytywnym efektem zmian zachodzących w postrzeganiu roli uczelni wyższych jest coraz większy rozwój przedsiębiorczości akademickiej.

Słowa kluczowe: uniwersytet, uniwersytet średniowieczny, uniwersytet humboldtowski, uniwersytet trzeciej generacji, uniwersytet przedsiębiorczy.

1. Wstęp

Szkoły, które znamy dzisiaj, w małym stopniu przypominają te z początku ich działalności. Tak samo jak katedry i parlamenty, są one wytworami średniowiecza¹.

Ani Grecy, ani Rzymianie nie używali słowa uniwersytet w takim znaczeniu, w którym było wykorzystywane przez ostatnich siedem lub osiem wieków². Czym jest więc uniwersytet?

Uniwersytet (łac. *universitas magistrorum et scholarium*, ogół nauczycieli i uczniów) – najstarszy rodzaj szkoły wyższej o charakterze nietechnicznym, której celem jest przygotowanie kadr pracowników naukowych oraz kształcenie wykwalifikowanych pracowników. Jednostki organizacyjne uniwersytetu posiadają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora co najmniej w dwunastu dyscyplinach, w tym przynajmniej po dwa uprawnienia w dziedzinach nauk humanistycznych, społecznych lub teologicznych, matematycznych, fizycznych lub technicznych, przyrodniczych oraz prawnych lub ekonomicznych³.

¹ Niniejszy artykuł powstał w ramach projektu sfinansowanego przez Narodowe Centrum Nauki, „Klasy jako nośnik innowacyjności przedsiębiorstw i regionów. Weryfikacja i implementacja modeli azjatyckich w warunkach gospodarki polskiej.”, nr 2011/01/B/HS4/00639.

² Ch.H. Haskins, *The Rise of Universities*, Henry Holt, New York 1923, s. 3.

³ *Encyklopedia powszechna PWN*, t. 4, Warszawa 1976, s. 536.

Dla dalszego rozwoju uniwersytetów duże znaczenie miało odrodzenie nauki w wieku XIII i XIV⁴. Naukowcy zajmujący się tym zagadnieniem rozróżniają trzy rodzaje uniwersytetów:

- uniwersytet średniowieczny (scholastyczny),
- uniwersytet humboldtowski,
- uniwersytet trzeciej generacji.

Jak na razie ten ostatni rodzaj uniwersytetu jest dopiero we wczesnej fazie formowania i tworzenia po odstąpieniu od idei uniwersytetu humboldtowskiego. Kontrast pomiędzy tymi najwcześniej zakładanymi uniwersytetami a obecnymi jest dziś oczywiście znaczący. Przez cały okres swojej działalności średniowieczne uniwersytety nie miały tak ogromnego zaplecza (m.in. bibliotek, laboratoriów), jakim w dzisiejszych czasach dysponują szkoły wyższe.

2. Uniwersytety średniowieczne

Pierwsze uniwersytety średniowieczne swoje początki wiążą ze szkołami łacińskimi, które znajdowały się przeważnie w pobliżu kościoła lub klasztoru. Szkoły te głównie pielęgnowały (w epoce barbarzyńskiej) treści zawarte w świętych dziełach literatury, nawiązywały do idei antycznych, nie wprowadzając nowych elementów. Jednak niektóre szkoły, np. w Reims, Tours, Angers, Laon czy inne, mogą być uznane za prekursorów późniejszych uniwersytetów. Zapoczątkowali je wykładowcy, którzy za zgodą władz miejskich i kościelnych prowadzili wykłady dla publiczności. Przyjęły się one w całej Europie i ściągały studentów z każdej części kontynentu⁵.

Na początku zajęcia sprowadzały się do pobierania nauk przez osoby chętne u jednego bądź paru mistrzów poza wszelką zbiorową strukturą szkolną. Forma ta (indywidualne warsztaty) została w późniejszym okresie zastąpiona przez inną, która umożliwiała grupowanie w korporacje. Z przedstawionej wiekowej struktury organizacyjnej uczelni wywodzi się mocno zakorzeniona w tradycji uniwersyteckiej relacja intelektualna i międzyludzka ucznia i jego mistrza, nie bez trudności kultywowana przez wieki na uniwersytetach⁶.

Przykładem mistrza, wokół którego gromadzili się uczniowie, może być Pierre Abelard (1079-1142), jeden z wykładowców, uznawany za prekursora Uniwersytetu Paryskiego, utworzonego w 1200 roku. Abelard był wspaniałym mówcą, który swoimi argumentami wywierał ogromny wpływ na swoich słuchaczy. Pozostawił po sobie sporo dzieł naukowych, był również autorem wierszy miłosnych. Wykładowca ten stworzył doktrynę opierającą się na zastosowaniu racjonalnego myślenia w teologii, słuchania wyłącznie rozumu. Metoda Abelarda (racjonalizm chrześcijański) stała się podstawą filozofii scholastycznej, która przetrwała pięć wieków⁷.

⁴ Tamże, s. 7.

⁵ J.G. Wissem, *Technostarterzy: dlaczego i jak?*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005, s. 21.

⁶ A. Gieysztor, *Systemy wartości w tradycji uniwersyteckiej*, [w:] *Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia*, red. H. Samsonowicz, Fundacja Dyskusje o Nauce, Warszawa 1997, s. 9-10.

⁷ J.G. Wissem, wyd. cyt., s. 23.

Uniwersytety rozwijały się stopniowo, głównie za przyczyną utalentowanych ludzi, którzy gromadzili wokół siebie innych – młodych, żądnych wiedzy. Nauczający, zdolni ludzie przyciągali innych nauczycieli, a ci z kolei przyciągali studentów – i tak powstawały studium lub szkoła. Studium było zatwierdzane przez władze świeckie lub kościelne, które następnie stawały się jego patronami i mecenasami. Takie instytucje posiadały jedną lub dwie szkoły koncentrujące się na jednym zagadnieniu. Uniwersytet Paryski swoją działalność rozpoczął od szkół specjalizujących się w filozofii i teologii. Taka grupa szkół początkowo nosiła nazwę Studium Generale, a następnie przemianowano je na uniwersytety. Słowo uniwersytet zostało wybrane w znaczeniu: stowarzyszenie lub korporacja nauczycieli i studentów. Gwarancją przetrwania takiego stowarzyszenia stanowiło uznanie papieża oraz władz świeckich. Obydwie władze nadawały przywileje. Papieże wspierali rozwój i szerzenie nauki, ponieważ uznawano, że jest to najlepsza broń przeciwko herezji. Uniwersytety były więc instrumentem w rękę Kościoła: wspierane przez papieży, uczyły posłuszeństwa wobec Boga i jego sług, a także władzy świeckiej. Wraz z zagranicznymi studentami pojawiło się bogactwo, toteż władza świecka wspierała uniwersytety, które z kolei pomagały również w jej umocnieniu. Studia teologiczne mogły zapewnić stabilizację w Kościele, a studia prawnicze – stabilizację w państwie. Władza interesowała się uniwersytetami i przyznawała im liczne przywileje. Studenci mieli prawo swobodnego przybywania do miast i pobytu w miejscu, gdzie się uczyli i byli chronieni przed wszelkim złem. Mogli być sądzeni jedynie przez własnych profesorów lub biskupa miasta, w którym pobierali nauki. Zarówno oni, jak i pracownicy uniwersytetu byli także zwolnieni ze wszelkich podatków i opłat, mieli prawo do strajku, jeżeli mieli powód do niezadowolenia. Studenci stanowili odrębną klasę społeczną w mieście⁸.

Z czasem większość uniwersytetów stawała się zupełnie niezależnymi jednostkami z rektorami pełniącymi funkcję symboliczną. Początkowo wybierano ich spośród zamożnych studentów, gdyż pełnienie funkcji wiązało się z licznymi wydatkami. Rektor nie mógł należeć do żadnego zakonu, nie mógł być żonaty, nie mógł mieć więcej niż 25, a nawet 22 lata. Jego przywilejem było reprezentowanie uniwersytetu. Ceremonia powołania rektora była więc jedną z najwspanialszych uroczystości w średniowieczu. Jednak prokuratorzy (sekretarze) uniwersytetu i bractw posiadali większą władzę niż rektor. Bractwa i wydziały wspólnie tworzyły uniwersytet.

Pod koniec XII wieku w Europie funkcjonowało pięć uniwersytetów łącznie z Bolonią oraz uniwersytetem w Paryżu. Z podziału tego drugiego wyrosły Uniwersytety Oxford i Cambridge w Anglii. Wkrótce potem powstały uniwersytety w Padwie, Neapolu, Orleanie, Angers i Salamance. W następnym stuleciu w ponad dwudziestu europejskich miastach otwierane były kolejne uczelnie⁹.

⁸ Tamże, s. 23-24.

⁹ G. Makdisi, *The Rise of Colleges: Institutions of Learning in Islam and the West*, Edinburgh University Press, Edinburgh 1981, s. 105-152.

Do końca XIX wieku istniały cztery podstawowe wydziały: teologia (najważniejszy), prawo, medycyna oraz sztuki wyzwolone. Te ostatnie obejmowały siedem przedmiotów, podzielonych na *trivium* (gramatyka, retoryka i dialektyka – logika) oraz *quadrivium* (arytmetyka, geometria, astronomia i muzyka). Obecnie spotykane wydziały humanistyczne wywodzą się ze sztuk wyzwolonych¹⁰.

3. Trzy modele uniwersytetów

Od początku funkcjonowania uniwersytetów można wyodrębnić ich trzy modele. Uniwersytet Boloński to „uniwersytet studencki”, w nim praktycznie to studenci zatrudniali profesorów. Uniwersytet Paryski był „uniwersytetem profesorskim”, w którym dominującą siłą stanowili nauczyciele. Trzeci model to kolegium uniwersyteckie, które pojawiło się w XII wieku w Paryżu. Początkowo było ono fundacją zapewniającą dach nad głową studentom (biednym). Następnie pojawiło się więcej kolegiów uniwersyteckich, np. we Francji – Sorbona i Harcourt, w Oxfordzie – Merton i Balliol, w Cambridge – Peterhouse. Liczba ta szybko rosła i rzadko kiedy uniwersytet średniowieczny nie posiadał kolegiów. W wieku XIV i XV kolegia rozrastały się w instytucje uprzywilejowane, mające na celu zagwarantowanie swoim członkom jak najlepszych warunków do pracy i nauki, a tym samym do stworzenia elity studenckiej. Kolegia otrzymywały szczodne dotacje, tworzyły biblioteki, przekazując się w prawdziwe ośrodki życia kulturalnego i w pewien sposób rywalizując z wydziałami. Z czasem rola uniwersytetów malała, ale stary system nadal dominował na nielicznych uniwersytetach, podczas gdy inne tworzyły nowe kolegia uniwersyteckie dla najlepszych studentów. „Wędrownie” życie nauczycieli i studentów sprzyjało rozpowszechnianiu nauki w tamtych czasach¹¹.

Uniwersytety średniowieczne, dzięki swoim prawom i ochronie zapewnionej przez państwo i Kościół, były silnymi organizacjami. Miały własne przywileje. Uczni niejednokrotnie nie zgadzali się z oficjalną nauką Kościoła, co przyczyniało się w jeszcze większym stopniu do odkrywania nowych kierunków nauki i humanizmu. Warto jednak pamiętać, że pogłębianie wiedzy nie stanowiło głównego celu istnienia ówczesnego uniwersytetu. Jego zadaniem była ochrona wiedzy zgromadzonej przez wieki oraz nauczanie przestrzegania doktryny Kościoła. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na fakt, że uniwersytety europejskie, mimo zmian w swoich podstawach materialnych, utrzymały wiele z wcześniej zaprezentowanych podstaw ideowych. Dalszy rozwój szkół wyższych oraz ekspansja na inne kontynenty odbywały się jednak w toku przekształceń organizacji uniwersyteckiej.

Koniec wieku XV był czasem wielkich odkryć, w tym wynalezienia druku. Nastąpił także dynamiczny wzrost gospodarczy. Około 1500 roku wzrosło zagęszczenie uniwersytetów w Europie, ale ich charakter nie uległ fundamentalnym zmianom.

¹⁰ J.G. Wissem, wyd. cyt., s. 25.

¹¹ Tamże, s. 27-28.

Znaczne przemiany uczelni dokonały się w okresie renesansu, zwłaszcza wraz z upowszechnieniem druku.

Wiek XVI wniósł wielkie zmiany w podstawach teologii, a to za przyczyną Erazma z Rotterdamu (Desideriusa Erasmosa), Marcina Lutra i Jana Kalwina. Sto lat później wielki wpływ na rozwój uniwersytetów wywarli wybitni uczeni, a wśród nich Kopernik, Galileusz, Kartezjusz (René Descartes) i wielu innych. Wiek XVII zdominowały matematyka i dokładna obserwacja przyrody. Za podstawę pracy naukowej uznano metodę eksperymentalną. Nie wszyscy naukowcy wykładali na uniwersytetach, wielu utrzymywało się z własnych środków lub stypendium. Niekiedy był to ich własny wybór, lecz często uniwersytety były niechętne nowemu nauczaniu. Wielkie odrodzenie nauki w dużej mierze ominęło uniwersytety, ponieważ wiadano, że rozwój nowych dziedzin nauki zagrozi istniejącemu porządkowi dyscyplin dotychczas na nich uprawianych. W związku z rozwojem całkiem nowych dziedzin nauk stosowanych powstały liczne szkoły specjalizujące się w inżynierii, leśnictwie, naukach weterynaryjnych i wielu innych dyscyplinach. Powoli zmniejszały się wpływy Kościoła na uniwersytety. Pojawiły się politechniki i uczelnie wojskowe o nowych wydziałach. Zaczynała się fundamentalna przebudowa systemu uniwersytetów średniowiecznych. Modernizację uniwersytetów utrudniały działania istniejących uczelni, które chciały zapobiec powstawaniu nowych szkół wyższych. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, najstarszy w Polsce i jeden z najstarszych w Europie, nie dopuścił do powstania uniwersytetów w Chełmnie, Poznaniu i w wielu innych polskich miastach, nadając tym ośrodkom status swoich filii. Podobnie w Anglii – Oxford i Cambridge zapobiegły założeniu uniwersytetów w innych miastach. Nauki ścisłe wyboistą drogą dochodziły do uznania za dyscypliny uniwersyteckie. Autor książki o przemianach w szkolnictwie wyższym, Konrad H. Jarausch, charakterystykę rozwoju uniwersytetów w XVIII wieku zawarł w kluczowych słowach, takich jak: ekspansja, zróżnicowanie i wyspecjalizowanie¹².

Kolejne epoki: renesans, reformacja, kontrreformacja i oświecenie były dla uniwersytetów ogromną próbą. Nie akceptowały nowych dyscyplin i metod badań, zapobiegały powstawaniu nowych uniwersytetów, co w efekcie doprowadziło do pojawienia się konkurencji w postaci wyspecjalizowanych instytucji i odpowiedników uniwersytetów, często nie zatwierdzonych przez oficjalne władze: Kościół i cesarza. Pod taką silną presją tradycyjne uniwersytety zaczęły jednak stopniowo przyjmować nowe dyscypliny i metody naukowe.

4. Uniwersytet humboldtowski

W konsekwencji w Niemczech powstał model uniwersytetu, nazywany od nazwiska jego pomysłodawcy Wilhelma von Humboldta – humboldtowskim. Założony został w 1809 roku i wywarł duży wpływ na ukształtowanie się uniwersytetów środkowo-

¹² Tamże, s. 29.

europejskich w XIX wieku. Misją takiego uniwersytetu był rozwój wiedzy poprzez przeprowadzanie badań zgodnych z metodą naukową powstałą w epoce renesansu, rozwiniętą w trakcie epoki oświecenia¹³.

Uniwersytet humboldtowski skupiał się na badaniach opierających się na racjonalności i eksperymencie. Wynioski należało wyciągać w sposób systematyczny, przejrzysty i racjonalny. Te idee nadal są celebrowane, np. podczas publicznych obron prac przez kandydatów do tytułów doktorskich czy podczas przemówień osób uzyskujących tytuł profesora. Wyniki badań, koniecznie wiarygodne dla wszystkich, są własnością publiczną, więc publikuje się je w specjalistycznych dziennikach lub książkach i każdy może się z nimi zapoznać. Edukacja jest ukierunkowana na naukę, choć wielu absolwentów wybiera zawody nie związane z nauką. Głównym celem uniwersytetów opierających się na modelu uniwersytetu humboldtowskiego jest rozwój nauki. Pojawia się więc pytanie, jak ta forma funkcjonowania uczelni przeszła przez zmiany, które przyniósł wiek XIX? Niestety, w czasie tym pojawiły się tendencje nacjonalistyczne i uczelnie tego typu padły ich ofiarą. Stały się instytucjami krajowymi, w których nauczano w języku ojczystym. Łacinę wycofano, co utrudniało komunikację między uczniami, zmniejszyło mobilność studentów i kadry naukowej. Uniwersytet został zorganizowany w monodyscyplinarne wydziały, bractwa zniknęły lub stały się zjawiskiem odosobnionym, tylko nieliczne uniwersytety w Anglii zachowały strukturę kolegiów z ich wykładowcami. Tradycyjne wydziały, szczególnie sztuk wyzwolonych i filozofii, stały się kolebkami wielu węższych specjalizacji. Wydziały teologii, medycyny i prawa pozostały niezmienione¹⁴.

Uniwersytety początkowo miały charakter lokalny, kształcili się w nich studenci z bliskiego sąsiedztwa. Wymiana studentów między uniwersytetami była rzadkością. Studenci, którzy chcieli się uczyć na innym uniwersytecie, musieli uzyskać liczne pozwolenia i potwierdzenia zaliczenia wybranych przedmiotów w innym podmiocie. Uczelnie nie posiadały funduszy na finansowanie takiej wymiany. Nauczyciele akademicy często spędzali całe życie na jednym uniwersytecie lub przenosili się na inny uniwersytet w obrębie kraju (np. aby uzyskać awans). Wymiana nauczycieli akademickich stanowiła wyjątek, uniwersytety zapraszały wybranych wykładowców do współpracy okresowej. Wykładowcy z różnych krajów komunikowali się poprzez media drukowane, czasem listownie. Warunkiem była w tym przypadku znajomość języków obcych. Uniwersytety w coraz większym stopniu finansowano z krajowego budżetu i w ten sposób uniezależniano je od dziewiętnastowiecznych władców, a później od politycznych priorytetów. Niewielki procent budżetów uczelni stanowiły wpływy z czesnego (opłaty za naukę utrzymywano na niskim poziomie ze względu na gorzej sytuowanych studentów). W myśl idei oświecenia edukacja powinna być najwyższym priorytetem. Finansowanie z budżetu krajowego instytucji naukowych było zawsze sprawą kontrowersyjną, problemy rozwiązywano więc

¹³ *Encyklopedia powszechna...*, tom 4, s. 536.

¹⁴ J.G. Wissem, wyd. cyt., s. 31.

za pośrednictwem komitetów doradczych, składających się z nauczycieli akademickich.

Pod koniec wieku XIX kontakty świata nauki z przemysłem nabrały większego znaczenia, szczególnie dla wydziałów zajmujących się nowymi technologiami. Jednak wciąż istniało zdecydowane rozgraniczenie pomiędzy uniwersytetami a przemysłem.

W latach sześćdziesiątych XX wieku znacznie zwiększyła się liczba studentów, w ciągu jednej dekady na wielu uczelniach aż czterokrotnie, co było zgodne z ideą oświecenia oraz socjalizmu, które postulowały równość szans dla wszystkich¹⁵. O przyjęciu na studia decydowały owa równość szans oraz odpowiednie wykształcenie ponadpodstawowe. Zniesione zostały egzaminy wstępne. W efekcie studia podejmowały osoby nawet niezbyt poważnie traktujące ten etap nauki. To z kolei spowodowało wydłużenie się średniego czasu studiów oraz obniżenie jakości kształcenia. Uniwersytet stał się uczelnią masową, a niski poziom kształcenia zaczął przypominać nauczanie w wyższych szkołach zawodowych, z których duża część w tym czasie wystąpiła o nadanie statusu uniwersytetów. Przy wzroście liczby studentów nastąpił również drastyczny wzrost wydatków państwa na uniwersytety i inne placówki szkolnictwa wyższego, co w efekcie wywołało większe zainteresowanie i ingerencję państwa oraz kręgów politycznych w funkcjonowanie uczelni. Stały się one całkowicie uzależnione od resortu edukacji. Każda nominacja musiała być zatwierdzona przez ów resort. W kolejnym okresie nastąpiły jednak cięcia budżetowe, szczególnie dotkliwe po kryzysie gospodarczym pod koniec lat 60. XX wieku oraz po kryzysie paliwowym w 1973 roku. Szkoły wyższe zaczęły się zmagać z wzrostem biurokracji (coraz większa liczba katedr, instytutów, wzrost zatrudnienia w administracji) i nieustannymi cięciami budżetowymi.

Po wspomnianych kryzysach pod adresem uczelni zaczęto kierować żądania zwiększenia skuteczności i wydajności działań, co oznaczało bardzo mocne ograniczenie w doborze obszarów badań. Dysponowaniem środków na badania zajęły się z ramienia administracji państwowej różne agencje, często fundacje, które decydowały o propozycjach badań i finansowały te, które uznały za lepsze. W związku z tym prowadzenie długofalowych programów badawczych stało się niepewne. Aby pokonać biurokratyczną maszynę (niewielu profesorów potrafiło to zrobić lub też niewielu z nich było gotowych porzucić swoją działalność badawczą na rzecz pracy administracyjnej), konieczne się stało zatrudnienie pełnoetatowych kierowników. Pomocnicza kadra techniczna szkół wyższych rozrosła się ponad miarę, personel pomocniczy stał się siłą samą w sobie, która często stanowiła jednostkę decyzyjną w istotnych sprawach. Lobbying, z personelem administracyjnym szkoły wyższej, administracją państwową i jej instytucjami, stał się kluczowym czynnikiem rozwoju kariery naukowej. System ten faworyzował ostatnich naukowców, którzy mieli

¹⁵ B. Łagowski, *Uniwersytet w otoczeniu społecznym*, [w:] *Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia*, red. H. Samsonowicz, Fundacja Dyskusje o Nauce, Warszawa 1997, s. 63.

duże możliwości lobbystyczne. Wprowadzono tzw. menedżerów, dawnych urzędników państwowych lub menedżerów w firmach prywatnych. Niektórzy z nich się sprawdzili, inni opierali się na doświadczeniach zupełnie nie pasujących do funkcjonowania uniwersytetu¹⁶.

Na upadek modelu humboldtowskiego złożyły się, oprócz rozwoju biurokracji, złego zarządzania i napływu znacznej liczby miernych studentów, inne czynniki. Jednym z nich było zapoczątkowanie w latach 60. XX wieku badań interdyscyplinarnych. Postępująca demokratyzacja szkół wyższych (późne lata 60. i 70. XX wieku) spowodowała, że współpraca z przemysłem była uznawana za podejrzaną. Dlatego też uczelnie rzadko utrzymywały kontakty, nie mówiąc już o podpisywaniu umów, z przedsiębiorstwami komercyjnymi. Rozwijała się natomiast „szara strefa”, gdzie poszczególni naukowcy i przedsiębiorcy współpracowali ze sobą przy projektach z obopólną korzyścią.

5. Uniwersytet trzeciej generacji

Kolejne lata ewolucji podejścia do działalności uniwersytetów zaowocowały pojawieniem się nowych trendów i tendencji, które postawiły przed uczelniami nowe wyzwania i stworzyły im nowe możliwości. W latach 90. XX wieku, głównie poprzez B.R. Clarka, upowszechniło się określenie uniwersytet przedsiębiorczy¹⁷.

W Stanach Zjednoczonych niektóre szkoły wyższe stały się kolebkami rewolucji technologii teleinformatycznych oraz nowej gospodarki. W ślad za USA starały się podążać uczelnie europejskie, które dostrzegały korzyści płynące z działalności instytucji akademickich zorientowanych prorynkowo. Przekłada się to w dużym stopniu na obecne rozważania nad współpracą sfery nauki i biznesu, rozwojem przedsiębiorczości akademickiej i jej wpływem na innowacyjność przedsiębiorstw i gospodarkę kraju.

Drugim znaczącym trendem jest globalizacja. Zjawisko to kształtuje się zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz szkolnictwa wyższego. Egzogenicznym czynnikiem wpływającym na edukację wyższą jest rynek pracy i wiedzy, oczekujący od uniwersytetów innowacji oraz rozwoju talentów, rozumianych jako kapitał intelektualny¹⁸. Z globalizacji wynika również w pewien sposób zmiana postrzegania roli uniwersytetów. Jest ona całkiem inna niż dawniej z co najmniej dwóch powodów. W konserwatywnym ujęciu rola szkoły wyższej była ograniczana m.in. do wpajania świadomości narodowej i budowy tożsamości narodowej. Natomiast w nowej, globalnej perspektywie, gdzie językiem uniwersalnym stał się angielski, ułatwiający komunikację i zbieranie informacji, studiowanie za granicą powoli staje się normą, zwiększa się mobilność ludzi, a to ze względu na spadek kosztów podróży i komunikacji.

¹⁶ J.G. Wissem, wyd. cyt. s. 35.

¹⁷ B.R. Clark, *Creating Entrepreneurial Universities: Organisational Pathways of Transformation*, published for the IAU Press by Pergamon Press, Oxford, New York 1998.

¹⁸ K. Rybiński, *Globalizacja w trzech odsłonach*, Difin, Warszawa 2007, s. 151-155.

Kadra uniwersytecka również staje się coraz bardziej mobilna. Zwiększa się konkurencja pomiędzy uczelniami. Wszystko to ma służyć wspieraniu wzrostu gospodarczego i wzmocnieniu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki¹⁹.

Kolejny trend związany jest z faktem, iż nadal istnieje duża potrzeba prowadzenia badań podstawowych, związanych ze współpracą przemysłu z instytucjami akademickimi. Klimat ten sprzyja przedsiębiorczości, podejmowaniu przez młodych ludzi własnej działalności i pracy na swój rachunek. Liczne uczelnie eksperymentują obecnie z nowymi sposobami komercjalizacji *know-how* oraz możliwościami wykorzystywania jego zasobów. Jednak komercjalizacja nadal jest postrzegana jako funkcja marginalna wobec podstawowego zadania uczelni, jakim jest kształcenie i prowadzenie badań²⁰. Powoduje to niejednokrotnie świadomą rezygnację z korzyści, które taka współpraca mogłaby przynieść.

Warto zaznaczyć, że ewolucja podejścia do funkcjonowania uniwersytetów i szkolnictwa wyższego w dalszym ciągu postępuje. Uniwersytety przechodzą z modelu uniwersytetu opartego na nauce do modelu uniwersytetu trzeciej generacji. Naturalnie etap przemian i podejścia do działalności szkół wyższych zależy w dużej mierze od kraju i jego polityki względem szkolnictwa wyższego. Można jednak założyć, że w coraz to większym stopniu kładziony będzie nacisk na wzmocnienie i rozwój współpracy sfery nauki i praktyki gospodarczej. Kraje w tej kooperacji dostrzegają duży potencjał dla rozwoju innowacyjnej gospodarki.

W czasach globalizacji uniwersytety rywalizują ze sobą na arenie międzynarodowej, żeby zdobyć najlepsze zlecenia z przemysłu, najlepszych wykładowców i studentów. Zwycięstwo mogą odnieść tylko te szkoły wyższe, które umieszczają się w samym centrum węzła *know-how*. Węzeł ten jest dynamicznym środowiskiem naukowym, łączącym ze sobą wszelkiego rodzaju badania, edukację i komercjalizację wiedzy. Uniwersytet w tym modelu współpracuje z uznanymi firmami opartymi na technologii oraz typu *start-up*²¹.

Uniwersytetu przedsiębiorczego nie należy wiązać z podstawowymi kierunkami dydaktycznymi, nie jest substytutem szkoły biznesu, ale odnosi się do sposobu funkcjonowania władz uniwersyteckich, które w sposób przedsiębiorczy reagują na sygnały dochodzące z otoczenia, na potrzeby konkretnych firm czy administracji publicznej, potrafią też rozpoznać potrzeby społeczne. Władze uniwersytetu przedsiębiorczego kreują zespoły zadaniowe ukierunkowane na realizację konkretnych zadań, nie tylko na styku z wdrożeniami i edukacją, ale również zadaniowe zespoły badawcze. Dzięki wykorzystaniu elastyczności struktur organizacyjnych z menedżerami zarządzającymi pracą zespołów następuje zwiększenie mobilności pracowników wewnątrz uczelni i zwiększenie skuteczności działania. Uniwersytet przedsiębiorczy to szkoła silnie powiązana z bliższym i dalszym otoczeniem, dosto-

¹⁹ K.J. Thieme, *Szkolnictwo wyższe. Wyzwania XXI wieku*, Difin, Warszawa 2009, s. 24.

²⁰ J.G. Wissem, wyd. cyt., s. 38-39.

²¹ <http://www.wissema.com/> [dostęp: 22.04.2009].

sowująca się do zmieniającego się rynku, potrzeb i nowych wyzwań, integrująca się ze społecznością lokalną przez udział uczonych np. w inicjatywach lokalnych. W ślad za coraz większym rozwojem gospodarki opartej na wiedzy w ostatnich latach wprowadza się do podstaw działania uczelni wyższych świadomość zarządzania wiedzą i transferuje wiedzę na zewnątrz do otoczenia²².

Podsumowując, w konserwatywnym rozumieniu pojęcia uniwersytet przedsiębiorczy oznacza uczelnię charakteryzującą się ożywionymi kontaktami z otoczeniem. Celem tych kontaktów jest rozwój wewnętrzny uczelni. Modelem dalej idącym jest uniwersytet trzeciej generacji, kreujący otoczenie poprzez wpływanie na jego zmianę, a nawet jego całkowite przeobrażenie zgodne z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy.

Formuła uniwersytetu przedsiębiorczego ukształtowana w XX w. przekształca się obecnie w model uniwersytetu trzeciej generacji. Na tych uczelniach prowadzi się badania głównie transdyscyplinarne lub interdyscyplinarne. Ich głównym celem jest współpraca z przemysłem, prywatnym sektorem badań i rozwoju, finansistami, dostawcami profesjonalnych usług oraz innymi uniwersytetami poprzez węzeł *know-how*. Uniwersytety te funkcjonują na konkurencyjnym, międzynarodowym rynku, gdzie zabiegają o najlepszych wykładowców, studentów oraz kontrakty badawcze z gałęziami przemysłu. Są one kosmopolityczne, działają w międzynarodowym środowisku, z różnorodnymi pracownikami i studentami. Językiem, jakiego używają, jest angielski na wszystkich kursach, zamiast języków narodowych używanych na uniwersytetach opartych na nauce. Ich założeniem jest wykorzystanie *know-how*, ponieważ uniwersytety te postrzegane są jako inkubatory działalności przedsiębiorców. W swoich założeniach powinny stawać się coraz mniej zależne od przepisów państwowych²³.

Można więc stwierdzić, że uniwersytet trzeciej generacji to uczelnia umiejętnie łącząca rolę edukacyjną i badawczą z wdrażaniem innowacji i biznesem. Jej pracownicy naukowcy chętnie i bez obaw współpracują z przedsiębiorstwami, opracowują wspólne projekty rozwijające nowe technologie, wspomagają procesy innowacyjne, jak również sami zakładają np. firmy odpryskowe (*spin off*, *spin out*), w których komercyjnie rozwiązuje się problemy technologiczne.

6. Podsumowanie

Historia rozwoju i ewolucji idei uniwersytetów wskazuje na dwie prawidłowości. Pierwszą z nich jest w zasadzie potwierdzenie faktu, że uniwersytet średniowieczny okazał się wielką innowacją, która wpływała i wpływa na świat od prawie 1000 lat. Mimo wielu zawirowań, zakrętów historii, zmian podejścia do nauki, idei rozwijanych w tejsze instytucji uniwersytet przetrwał i będzie trwał, ponieważ jego uniwer-

²² <http://www.krzysztof-pawlowski.pl/> [dostęp: 03.01.2010].

²³ <http://www.wissema.com/> [dostęp: 22.04.2009].

salna misja poszerza się i zyskuje na znaczeniu. To na jego podłożu tworzone są innowacje, które pozwalają na dalsze funkcjonowanie uczelni i uzasadniają jego działalność. Drugą zasadą jest przechowywanie i rozwijanie własnych tradycji, idei, pomimo że uczelnia od wieków zmienia się ewolucyjnie.

Dzisiejsze uniwersytety różnią się od tych pierwszych, przypominają bardziej korporacje charakteryzujące się wysokim poziomem zatrudnienia, złożoną strukturą zarządzania. Mostem łączącym dawne i dzisiejsze uczelnie są tradycje, idee, zasady, kultywowane w szkołach wyższych. Więc, o ile uniwersytety, ich pracownicy, starają dostosowywać uczelnie do warunków, oczekiwań otoczenia zewnętrznego, w których funkcjonują, o tyle podstawowe założenia ich działalności pozostają wartością samą w sobie, kultywowaną od wieków.

Literatura

Clark B.R., *Creating Entrepreneurial Universities: Organisational Pathways of Transformation*, published for the IAU Press by Pergamon Press, Oxford-New York 1998.

Encyklopedia powszechna PWN, t. 4, Warszawa 1976.

Gieysztor A., *Systemy wartości w tradycji uniwersyteckiej*, [w:] *Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia*, red. H. Samsonowicz, Fundacja Dyskusje o Nauce, Warszawa 1997.

Haskins Ch.H., *The Rise of Universities*, Henry Holt, New York 1923.

Łagowski B., *Uniwersytet w otoczeniu społecznym*, [w:] *Idea uniwersytetu u schyłku tysiąclecia*, red. H. Samsonowicz, Fundacja Dyskusje o Nauce, Warszawa 1997.

Makdisi G., *The Rise of Colleges: Institutions of Learning in Islam and the West*, Edinburgh University Press, Edinburgh 1981.

Rybiński K., *Globalizacja w trzech odsłonach*, Difin, Warszawa 2007.

Thieme K.J., *Szkolnictwo wyższe. Wyzwania XXI wieku*, Difin, Warszawa 2009.

Wissem J.G., *Technostarterzy: dlaczego i jak?*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.

<http://www.krzysztof-pawlowski.pl/> [dostęp: 03.04.2012].

<http://www.wissema.com/> [dostęp: 22.04.2012].

FROM THE MEDIEVAL UNIVERSITY TO THE UNIVERSITY OF THE THIRD GENERATION

Summary: The aim of this article is to present the evolution of the approach towards higher education and the role of universities over the centuries. It enabled the transition from the medieval university through Humboldt to the University of the Third Generation, thus providing opportunities for active functioning of technology commercialization on the innovation market. A growing development of academic entrepreneurship is a positive effect of changes in the perception of the role of universities.

Keywords: university, medieval university, Humboldt university, University of the Third Generation, entrepreneurship university.